

3 Rozvodovost

Statistika zpracovaná na základě údajů předávaných Ministerstvem spravedlnosti ČR udává pro rok 2017 celkem 25,8 tisíce rozvedených manželství. Ze čtyř pětín se jednalo o první rozvod muže nebo ženy. Úroveň rozvodovosti meziročně mírně vzrostla. Rozvodem by při setrvání měř rozvodovosti z roku 2017 skončilo 47,2 % manželství v průměru po 13,2 letech trvání manželství. Z úhrnu rozvedených manželských svazků bylo 59,0 % s nezletilými dětmi, kterých bylo celkem 23,8 tisíce.

V rámci sledovaného období od roku 2007 do roku 2017 došlo celkově ke snížení počtu rozvodů, i když se nejednalo o plynule klesající vývoj⁶. Počet rozvodů se v roce 2017 meziročně mírně zvýšil, a to o 759 rozvodů na 25 755⁷. Šlo však o druhý nejnižší počet rozvodů od roku 2000 (v roce 2016 jich bylo 25,0 tisíce). Klesající trend počtu rozvodů je odrazem jak dlouhodobě snižujícího se počtu sňatků, tak změn v intenzitě rozvodovosti v jednotlivých délkách trvání manželství.

Rozvodové řízení ukončené roku 2017 bylo ze 43,8 % iniciováno oběma manželi. Společný návrh na rozvod manželství je možno podávat⁸ od 1. 1. 2014, statisticky je zachyceno toto třídění rozvodů podle navrhovatele až od roku 2015. Na návrh ženy (dříve převažující typ návrhu) bylo v roce 2017 rozvedeno 9 368 manželství (36,4 %), na návrh muže 5 115 (19,9 %).

Většina mužů a žen se účastní rozvodového řízení poprvé. Podíl opakovaných rozvodů (vyššího než prvního pořadí) se dlouhodobě pohybuje okolo jedné pětiny. V roce 2017 činil 19,3 % u mužů (absolutně 4 968) a 18,6 % u žen (4 798), meziročně došlo k poklesu (o 0,4 p. b. u mužů a 0,6 p. b. u žen). Ve většině případů (z 88 %) se jednalo o druhý rozvod muže/ženy.

Tab. 3.1 Rozvody podle návrhu a pořadí, 2007–2017

	2007	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Rozvody celkem	31 129	26 402	27 895	26 764	26 083	24 996	25 755
v tom na návrh: muže	10 586	9 404	9 850	9 710	6 303	5 277	5 115
ženy	20 543	16 998	18 045	17 054	11 604	9 581	9 368
společný návrh	x	x	x	x	8 176	10 138	11 272
Pořadí rozvodu muže: 1.	24 900	21 284	22 317	21 391	21 047	20 068	20 787
2.	5 446	4 498	4 908	4 792	4 439	4 345	4 388
3.+	783	620	670	581	597	583	580
Pořadí rozvodu ženy: 1.	25 104	21 352	22 565	21 582	21 190	20 194	20 957
2.	5 347	4 533	4 782	4 602	4 378	4 263	4 236
3.+	678	517	548	580	515	539	562
Opakované rozvody (%) - muži	20,0	19,4	20,0	20,1	19,3	19,7	19,3
- ženy	19,4	19,1	19,1	19,4	18,8	19,2	18,6

Růst celkového počtu rozvodů v roce 2017 byl způsoben jak vyšším počtem rozvodů manželských párů bez nezletilých dětí, tak i těch s nezletilými dětmi (tab. 3.2). Podle údajů Ministerstva spravedlnosti bylo rozvodem zasaženo 23 752 nezletilých dětí, o 897 více než v předchozím roce (ale o 3,8 tisíce méně než v roce 2007). Rozvody s nezletilými dětmi, kterých bylo v absolutním počtu 15 196, tvořily 59,0 % z celkového počtu rozvodů, naopak 10 559 rozvodů, tj. 41,0 %, se nezletilých dětí nedotýkalo. Zastoupení rozvodů s nezletilými se v období 2007–2017 pohybovalo mezi 56–59 %, přičemž nejnižší bylo jejich zastoupení v roce 2011 (56,3 %).

⁶ Meziroční růst byl zaznamenán v letech 2010, 2013 a 2017, nepatrný i v roce 2008.

⁷ Vyšší počet rozvodů v roce 2017 oproti roku 2016 částečně ovlivnila i neúplná evidence rozvodů v roce 2016.

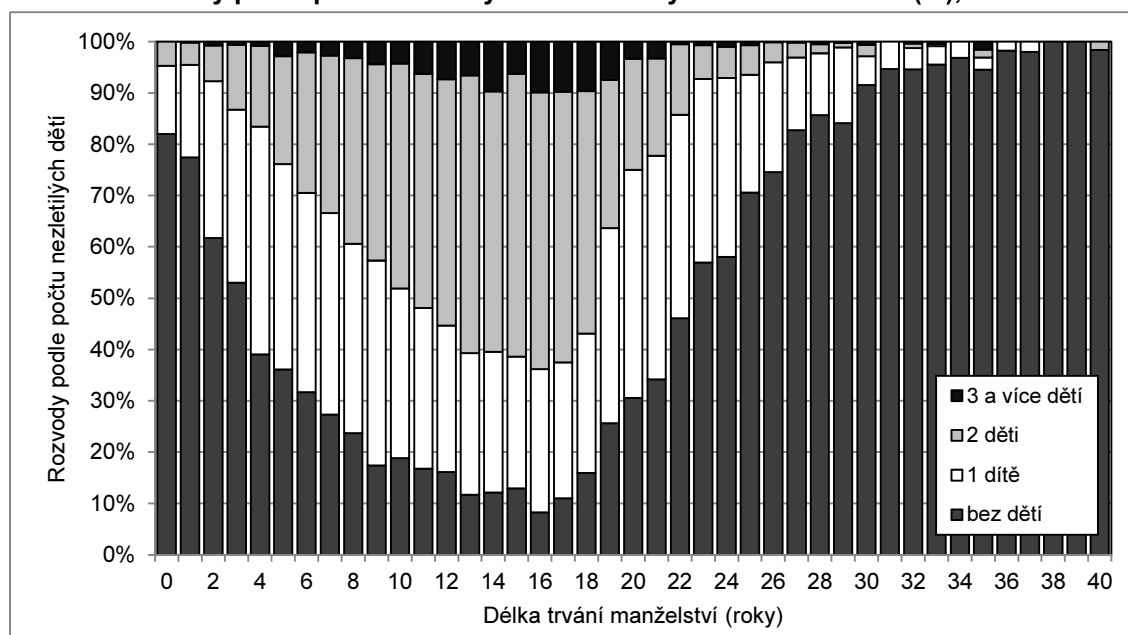
⁸ Podle nového občanského zákoníku (§755–758).

Ve většině rozvedených rodin s nezletilými dětmi (v roce 2017 v 50,5 % případů) žilo v době rozvodu jedno dítě, případně dvě děti (43,7 %). Rodiny se třemi a více dětmi se podílí na rozvodech s dětmi obvykle mezi 5–6 % (5,8 % v roce 2017). V průběhu sledovaného období došlo k zvýšení podílu rodin se dvěma dětmi (o necelých 5 p. b.) na úkor rodin s jedním dítětem (pokles o necelých 6 p. b.). Průměrný počet dětí na jedno rozvedené manželství s dětmi se ve sledovaném období pozvolna zvýšil z 1,50 na 1,56 dítěte. Struktura rozvodů podle počtu nezletilých dětí se významně liší podle délky trvání manželství, kdy koresponduje s časováním rození dětí do manželství a s jejich nabýváním zletilosti (obr. 3.1). Bez nezletilých dětí je valná většina dlouhotrvajících manželství, kdy děti již dosáhly dospělosti (mezi rozvody manželství trvajících 25 a více let jich bylo v roce 2017 v úhrnu 87 %), a také manželství v nejkratších délkách trvání manželství (58 % mezi rozvody manželství před dovršením pěti let od sňatku). V délce trvání svazku od 4 do 22 let tvořily v roce 2017 více než polovinu všech rozvodů naopak rozvody s nezletilými dětmi, přičemž vůbec největší zastoupení měly rozvody s nezletilými dětmi po 13 až 17 letech manželství (v průměru téměř 90 %). Manželé vychovávající tři a více nezletilých dětí v době rozvodu byli relativně nejvíce zastoupeni mezi rozvedenými páry, jejichž manželství trvalo 14 až 18 let, ale i zde zahrnovali nejvýše 6 až 10 % rozvodů.

Tab. 3.2 Rozvody podle počtu nezletilých dětí, 2007–2017

	2007	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Rozvody bez nezletilých dětí	12 721	11 213	11 974	11 557	11 090	10 270	10 559
Rozvody s nezletilými dětmi	18 408	15 189	15 921	15 207	14 993	14 726	15 196
v tom s 1 dítětem	10 345	8 292	8 591	8 265	7 830	7 523	7 680
s 2 dětmi	7 189	6 146	6 436	6 133	6 310	6 415	6 635
s 3 a více dětmi	874	751	894	809	853	788	881
Počet nezletilých dětí při rozvodu	27 546	22 983	24 335	23 119	23 187	22 855	23 752
Prům. počet dětí v manželstvích s dětmi	1,50	1,51	1,53	1,52	1,55	1,55	1,56
Prům. počet dětí v manželství při rozvodu	0,88	0,87	0,87	0,86	0,89	0,91	0,92
Rozvody s nezletilými dětmi (%)	59,1	57,5	57,1	56,8	57,5	58,9	59,0
v tom s 1 dítětem (%)	56,2	54,6	54,0	54,3	52,2	51,1	50,5
s 2 dětmi (%)	39,1	40,5	40,4	40,3	42,1	43,6	43,7
s 3 a více dětmi (%)	4,7	4,9	5,6	5,3	5,7	5,4	5,8

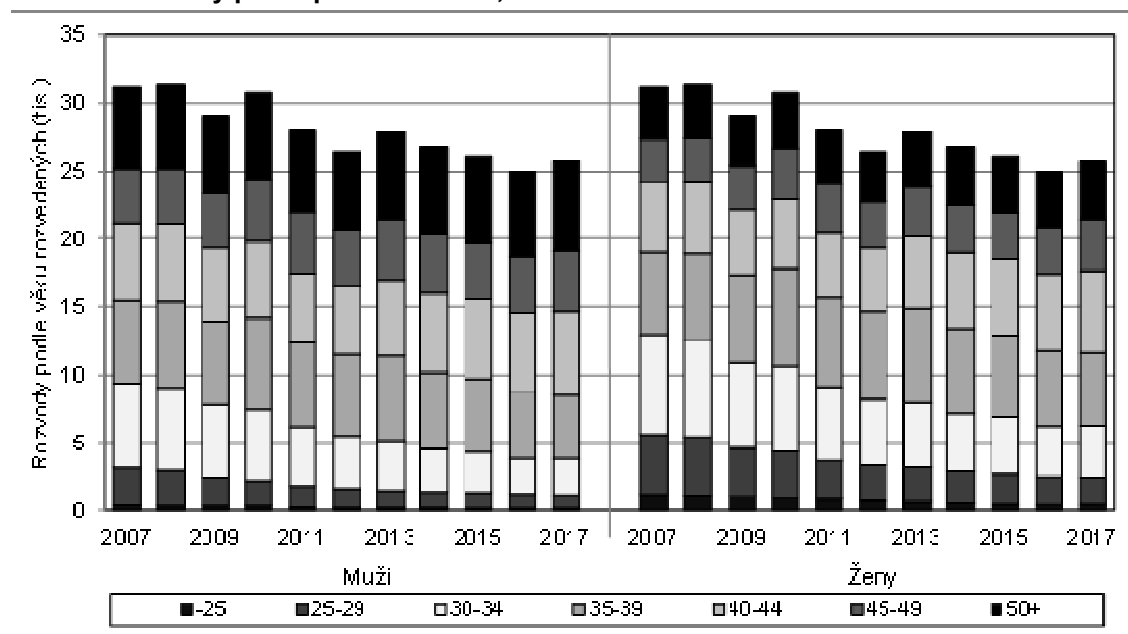
Obr. 3.1 Rozvody podle počtu nezletilých dětí a délky trvání manželství (%), 2017

Věková struktura osob, které se rozvedly, se v průběhu let 2007–2017 měnila, a to v souladu se změnami ve věkové skladbě obyvatelstva a také s posunem vstupu do manželství do vyššího věku a prodlužující se délkou manželství při rozvodu. V rámci rozvedených mužů převládali (z pohledu pětiletých věkových skupin)

v roce 2007 ještě 30–34letí, v letech 2008–2013 pak 35–39letí a od roku 2014 již 40–44 letí. V roce 2017 bylo 24 % nově rozvedených mužů ve věku 40–44 let, absolutně 6,2 tisíce. V případě rozvádějících se žen je zřejmá mladší věková struktura, díky jejich obecně časnějšímu vstupu do manželství. V rámci pětiletých věkových skupin převažovaly v letech 2007 a 2008 ženy 30–34leté, do roku 2015 pak 35–39leté. V posledních dvou letech bylo i u žen nejčetnější zastoupení 40–44letých (23,5 % v roce 2017, absolutně 6,1 tisíce). Ve sledovaném období se snížil počet rozvodů, kdy manželům bylo méně než 30 let (z 10,1 na 4,5 % ze všech rozvedených mužů a z 18,1 na 9,5 % z rozvedených žen) a naopak vzrostlo zastoupení rozvedených ve věku 50 a více let (z 18,9 na 25,7 % u mužů a z 12,2 na 16,6 % u žen).

Obr. 3.2 Rozvody podle pohlaví a věku, 2007–2017

Tab. 3.3 Rozvody podle délky trvání manželství, 2007–2017

Délka trvání manželství (roky)	2007	2012	2013	2014	2015	2016	2017
0–4	5 665	4 952	4 866	4 523	4 398	4 188	4 315
5–9	6 808	5 444	6 106	6 153	6 066	5 720	5 751
10–14	5 424	4 424	4 702	4 298	4 409	4 355	4 633
15–19	5 480	3 935	3 890	3 682	3 549	3 399	3 600
20–24	3 975	3 710	3 921	3 659	3 289	2 973	2 903
25–29	2 048	2 148	2 374	2 343	2 268	2 349	2 449
30+	1 729	1 789	2 036	2 106	2 104	2 012	2 104
Celkem	31 129	26 402	27 895	26 764	26 083	24 996	25 755
	%						
0–4	18,2	18,8	17,4	16,9	16,9	16,8	16,8
5–9	21,9	20,6	21,9	23,0	23,3	22,9	22,3
10–14	17,4	16,8	16,9	16,1	16,9	17,4	18,0
15–19	17,6	14,9	13,9	13,8	13,6	13,6	14,0
20–24	12,8	14,1	14,1	13,7	12,6	11,9	11,3
25–29	6,6	8,1	8,5	8,8	8,7	9,4	9,5
30+	5,6	6,8	7,3	7,9	8,1	8,0	8,2

V rámci pětiletých délek trvání manželství byly ve sledovaném období 2007–2017 (resp. již od počátku 21. století) každoročně nejčetnější rozvody po 5–9 letech manželství. V roce 2017 jich bylo 5 751, což představovalo 22,3 % ze všech rozvodů. Druhou nejpočetnější skupinu naplnily rozvody po 10–14 letech manželství (4 633, 18,0 % z celku) a již třetím rokem v řadě tak počtem předstihly rozvody do 5 let od uzavření manželství, které byly na druhém místě v předchozích letech. Podíl rozvodů v délce

0–4 dokončené roky na celkovém počtu rozvodů má od roku 2010 klesající trend (z 19,6 na 16,8 % v roce 2017). Ještě výrazněji, mezi lety 2007 a 2017 o 3,6 p. b. na 14,0 %, ale klesalo důsledkem vývoje počtu sňatků zastoupení rozvodů v délce 15–19 let trvání manželství. Naopak podíl rozvodů po 25–29 letech i rozvodů po 30 a více letech trvání manželství měl ve sledovaném období rostoucí tendenci (z 6,6 na 9,5 %, resp. 5,6 na 8,2 %).

V délce 5–9 let trvání manželství také vrcholí intenzita rozvodovosti (tab. 3.4), v rámci jednoletých délek trvání dosahuje rozvodovost maxima již v období 3 až 6 let po sňatku. Počet rozvodů na 100 sňatků uzavřených před příslušným počtem let byl pro skupinu 5–9 let trvání manželství v roce 2017 mírně nižší než v roce 2007 (poklesl z 2,51 na 2,36 rozvodů na 100 sňatků). Snížení intenzity rozvodovosti mezi rokem 2007 a 2017 proběhlo i v kratší délce trvání manželství. V intervalu délky 0–4 roky s druhou nejvyšší intenzitou rozvodovosti došlo ke snížení z 2,18 na 1,82 rozvodů na 100 sňatků. Naopak u dlouhotrvajících manželství vykazuje intenzita rozvodovosti rostoucí trend. Mezi roky 2007 a 2017 se počet rozvodů na 100 sňatků uzavřených před příslušným počtem let pro skupinu 25–29 let trvání manželství zvýšil z 0,49 na 0,61 rozvodů na 100 sňatků a pro skupinu rozvodů po 30 a více letech trvání manželství vzrostl z 0,18 na 0,26 rozvodů na 100 sňatků, přičemž v obou případech nejvyšší úroveň dosáhl v roce 2017.

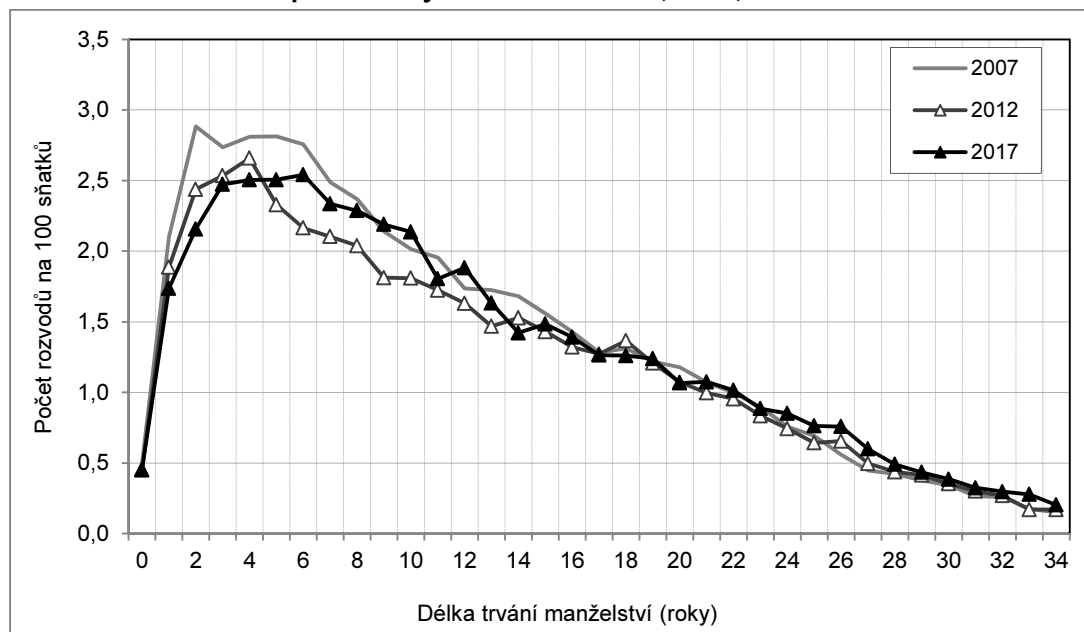
Tab. 3.4 Rozvodovost podle délky trvání manželství, 2007–2017

Délka trvání manželství (roky)	2007	2012	2013	2014	2015	2016	2017
0	0,50	0,45	0,49	0,44	0,44	0,40	0,45
1	2,10	1,89	1,97	1,82	1,85	1,67	1,74
2	2,88	2,44	2,44	2,27	2,26	2,34	2,16
3	2,74	2,53	2,65	2,65	2,58	2,42	2,47
4	2,81	2,66	2,76	2,70	2,62	2,43	2,50
5	2,81	2,33	2,65	2,68	2,59	2,41	2,51
6	2,76	2,16	2,48	2,52	2,55	2,50	2,54
7	2,49	2,10	2,30	2,34	2,33	2,18	2,34
8	2,37	2,04	2,15	2,06	2,26	2,24	2,29
9	2,14	1,81	1,94	2,06	1,99	2,02	2,19
0–4	2,18	2,03	2,09	1,99	1,94	1,82	1,82
5–9	2,51	2,09	2,31	2,33	2,34	2,26	2,36
10–14	1,81	1,63	1,77	1,64	1,70	1,69	1,78
15–19	1,35	1,31	1,36	1,33	1,29	1,24	1,33
20–24	0,98	0,92	1,00	0,98	0,96	0,94	0,97
25–29	0,49	0,53	0,58	0,57	0,55	0,57	0,61
30+	0,18	0,20	0,23	0,24	0,25	0,24	0,26
Úhrnná rozvodovost (%)	48,7	44,5	47,8	46,7	46,5	45,2	47,2
Průměrná délka trvání manželství	12,3	12,8	13,0	13,1	13,0	13,1	13,2

Pozn.: Počet rozvodů dané délky trvání manželství na sto sňatků uzavřených před daným počtem let. U pětiletých intervalů délky trvání manželství průměrná rozvodovost v daném intervalu. U intervalu 30+ let počet rozvodů vztahován k 10 sňatkovým kohortám.

Při setrvání intenzity rozvodovosti podle délky trvání manželství z roku 2017 by rozvodem skončilo 47,2 % manželství. Oproti roku 2016 se úhrnná rozvodovost meziročně zvýšila o 1,9 p. b., ve srovnání s rokem 2007 byla ale nižší, a to o 1,6 p. b. Od roku 2001 se úhrnná rozvodovost v ČR pohybuje v rozmezí 45–50 %, doposud nejvyšší úroveň dosáhla v roce 2010, a to 50,0 %, naopak nejnižší byla v roce 2012 (44,5 %). Průměrná délka trvání manželství do jeho zániku rozvodem měla s menšími výkyvy poslední dvě desetiletí rostoucí tendenci. V roce 2017 byla 13,2 let, o 0,9 roku více než v roce 2007. Prodloužení průměrné délky manželství při rozvodu je odrazem snížení úrovně rozvodovosti v kratších délkách trvání manželství a jejím zvýšením v intervalu 25 a více let od uzavření manželství.

Obr. 3.3 Rozvodovost podle délky trvání manželství, 2007, 2012 a 2017

Celkem bylo v roce 2017 v ČR rozvedeno 2 041 manželství (o 135 více než v roce 2016), kde byl minimálně jeden z manželů cizím státním občanem. Tyto rozvody představovaly 7,9 % z celkového počtu všech rozvodů, o 0,3 p. b. více než v roce 2016, ve srovnání s rokem 2007 více o 1,0 p. b. Z rozvodů smíšených manželství či manželství dvou cizinců⁹ šlo ve 46,5 % případech o rozvod muže-cizince s ženou českého občanství, ve 32,7 % o rozvod muže-občana ČR s ženou-cizinkou a ve 20,8 % byli oba rozvádějící se cizinci. Počet rozvodů, kdy ani jeden z manželů neměl české státní občanství, v roce 2017 šestým rokem v řadě meziročně vzrostl¹⁰, a to na 425, což byl doposud nejvyšší počet.

Co se týče konkrétního státního občanství cizinců, z celkového počtu 949 rozvedených žen-občanek ČR se jich nejvíce rozvedlo s mužem ze Slovenska (247), dále z Ukrajiny (78) a na třetím místě s mužem z Tuniska (51). U rozvedených mužů-občanů ČR se jednalo nejčastěji o rozvody s ženou Slovenkou (238 rozvodů), dále pak s Ukrajinkou (175) a Ruskou (46). Občané Slovenska v této statistice převažují dlouhodobě (stejně jako tomu je při uzavírání manželství). V případě rozvodů dvou cizích státních občanů se nejčastěji jednalo o dvě osoby vietnamského státního občanství (134 v roce 2017), které v rámci této skupiny tvořily necelou jednu třetinu. Do roku 2012 převažovaly rozvody dvou Slováků. Těch bylo v roce 2017 rozvedeno 88. Na třetím místě se umístily v roce 2017 rozvody dvou osob s ukrajinským státním občanstvím (57).

Manželství dvou cizinců bylo při rozvodu v průměru o 4,1 roku kratší než v případě rozvedeného manželství dvou občanů ČR. U rozvodů smíšených manželství s mužem nebo ženou českého státního občanství byla průměrná doba trvání manželství ještě o něco kratší, když se ve srovnání s rozvody dvou občanů ČR lišila zhruba o 4,8 roku.

⁹ Na základě Nařízení Rady č. 2201/2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti obou manželů k dětem, je možné rozvést v České republice manželství dvou manželů – cizinců, a to v případě, kdy mají manželé obvyklé bydliště v České republice, nebo měli manželé poslední společné obvyklé bydliště v České republice, pokud zde jeden z nich ještě bydlí, nebo zde má odpůrce bydliště, nebo v případě společného návrhu na zahájení řízení má alespoň jeden z manželů obvyklé bydliště v České republice, nebo má v České republice navrhovatel obvyklé bydliště, v němž bydlel nejméně jeden rok bezprostředně před podáním návrhu na zahájení řízení. Rozvedeno v ČR může být jen takové manželství, které bylo uzavřeno v ČR anebo v ČR uznáno.

¹⁰ Dlouhodobě roste i počet sňatků dvou cizinců (zařazených do statistiky obyvatelstva ČR).

Tab. 3.5 Rozvody podle státního občanství manželů, 2007–2017

	2007	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Rozvody alespoň s 1 cizincem	2 151	1 900	1 842	1 894	2 046	1 906	2 041
- podíl na všech rozvodech (%)	6,9	7,2	6,6	7,1	7,8	7,6	7,9
Počet cizinců u rozvodů	2 264	2 103	2 101	2 190	2 401	2 277	2 466
Rozvody - žena ČR + cizinec	1 198	1 032	935	942	1 005	904	949
z toho státní občanství: Slovensko	186	238	212	259	255	245	247
Ukrajina	94	59	70	62	86	65	78
Tunisko	21	36	40	27	30	41	51
Rozvody - muž ČR + cizinka	840	665	648	656	686	631	667
z toho státní občanství: Slovensko	153	194	211	216	235	252	238
Ukrajina	270	195	172	190	205	136	175
Rusko	103	65	61	51	53	61	46
Rozvody - oba cizinci	113	203	259	296	355	371	425
z toho: dva občané Vietnamu	21	38	66	98	103	119	134
dva občané Slovenska	38	59	63	77	69	70	88
dva občané Ukrajiny	5	30	24	35	39	35	57
	Průměrná délka trvání manželství při rozvodu*						
Rozvody dvou občanů ČR	14,4	14,9	15,1	15,2	15,2	15,2	15,2
Rozvody Češky s cizincem	7,5	9,8	9,9	10,3	10,3	10,3	10,4
Rozvody Čecha s cizinkou	7,9	9,9	10,1	10,2	10,1	10,1	10,5
Rozvody dvou cizinců	11,9	11,3	11,6	11,1	10,5	11,2	11,1

Pozn.: Výběr a řazení občanství podle četnosti v roce 2017.

* Výpočet z absolutních počtů rozvodů podle délky trvání manželství (takto vypočtená průměrná délka trvání všech manželství je zhruba o 1,7 roku vyšší než údaje uvedené v tab. 3.4, vycházející z rozložení měř rozvodovosti podle délky trvání manželství).

